

eren. Juist
nck bezit.
nd woe-
liger zijn,
blad zich
le betreft,
rd, dat in
enkel lid
ciaal licht
gevangen;
dat zulk
enderheid,
sten moest
n de N-
len zijn in
luidt, t. w.
over het
ook hierop
inschappe-
missie van
aande, bij
nen beslis-
l ware ze
theologen,
gesteld, en
endeel uit
nog veel
missie, uit
staat, om
stie in aan-
advies voor
hetzelfde,
bank doen.
en geding
huisch ge-
geen het
punt van
en ze de
an van het
oorkomen;
iten, noch
eken, maar
nt te laten
de biogra-
st worden
missie van
dan één of
e van deze
zin op de
zit, wel niet
hij er niet
oogd ware,
in den weg
erste plaats
unt hoorde,
son, die zich
en wil men
de artikelen
De laatste
verwerende
nder bewijst
schen onze
zo bestaan.
Commissie
n, verkend
dat in het
missie niet
estaan, dan
banken ons
en geleerd
van te veel
missie geen
a ongerept,
nden, klopt
liking.
le predikatie
g van het
niet en
heid, die in
rdt.
el wil weren,
el ook zijn
lding werke-
lijk eisch dat
en wakker-
le plaats ge-
en consciën-
nogen noot
er waarheid,
eddringen.
g, die Open-
an, en beide
n ons rede-
ns verstand
t, pelazende
buiten vaste
achten, om-
zijn juist die
lachten, die
het dogma
ssen kunnen.
glippen, dan
gedachten en
n valscheit,
verward, en
ust zijn raakt
neente geen
e boeken en
of ook door
tigen, of ook
t, allerlei an-
begrippen,
de gemeente
loofs worden
afval voor-

Een edel geslacht.
Den velen vrienden van wijlen Mr. Keuchenius zal het genoegen doen, kennis te maken met hetgeen in de *Christian Herald* and *Signs of our Times* van 28 Aug. 1895 voorkomt, onder den titel: *Een edel geslacht*. Het korte artikel, dat we geheel overnemen, luidt aldus:
A Christian gentleman, travelling in Java, arrived in Soerakarta, where the Dutch have a trading-station, which they hold under a treaty containing the extraordinary article, that no missionary shall preach there. But he found a banker there, named Keuchenius, whose consistent life and personal influence are doing effective Christian work. This man visits the natives in their homes and reads the Bible to them. From the position he holds he is the head and side of every local movement or enterprise and no one can tell what his influence means. Two of his brothers, equally faithful, manage two other branches of the Java-bank. His father it was who, as Prime Minister, preached the Gospel in the Holland Parliament, standing Bible in hand, to refer to it as the basis of every law, and boldly proclaiming: 'Of Him, whom millions serve as they have served none other, I have the honor to be the slave.' A brother of his, an uncle therefore of the Mr. Keuchenius whom the writer met, was formerly Dutch Resident in Soerakarta, and when after years of work he was recalled, he said in his farewell speech, 'Gentlemen, I know why I leave you: I have urged on you a way too straight for you, but by the grace of God I stand here to night to tell you once more, that there is Salvation in no other than Jesus Christ, and through Him alone can you hope to attain eternal life.'
Op de kleine vergissingen, die in dit opstel voorkomen, behoeft de aandacht niet gevestigd. Keuchenius was geen *Premier*, en in Soerakarta hebben we nog iets meer dan een *factory*.
Doch dit ontneemt niets aan de waardij van het hier gegeven getuigenis, en zulks van Engelsche, d. i. op koloniaal gebied, gansch onverdrachtelijke.
Jammer slechts dat hetgeen ons hier verwen wordt over de onvruchtbaarheid der Zending maar al te waar is.
Moedgevend daarentegen is het, dat ook waar geen zending wordt uitgezonden, toch een lawoend burger een roepstem van Jezus doet uitgaan.
Iets waar we te meer nadruk op leggen, omdat juist op zelfde wijze ook een arts naar Soerakarta, of waar ook, heen kan gaan, om zich in luidte te vestigen, te leven van zijn praktijk, en inmiddels zijn invloed als arts bezigen kan, om het Woord Gods ook in de huizen te dragen.
Schulden hoesten.
Zeer terecht wijst het *Geref. Volksblad* er op, dat de kerken gehouden zijn, gehouden van Gods wege, om verplichtingen die ze op zich nemen, na te komen, ook waar het geld in het spel komt.
Ze schrijft er van:
Dus ook moet zeer getrouw op dezen eisch gelet in zake teinig gemeen accord, door de kerken aangegaan met het oog op gemeenschappelijkheid te dragen lasten.
Stel u voor, de kerken dringen in meerdere vergadering saamgekomen iets aan een plaatselijke kerk of kerkengroep op, wat betrekking heeft op haar geestelijke welstand, zou een volgende meerdere vergadering niet terecht haar afkeurend oordeel uitspreken wanneer dan bleek, dat bedoelde besluiten opzettelijk veronachtzaamd waren?
Maar elieve, waarom schieten velen onze klassicale vergaderingen dan blijkbaar te kort in het houden hunner controle aan de in generale en andere synode vastgestelde collecten?
Gereformeerd in confessioneelen en kerkrechtelijke zin is deze nonchalance stellig niet. Klagen, steen en been, overlang voortniet geraamde tekorten, kennelijke antipathie tegen de geene kerkelijke opbrengst, moedwillig verzuim in 't nakomen van eens gegeven belofte en dergelijke geestelijke onwelvoegeligheden, als waarop men gedurig stuit in de praktijk, noemen onder ons niet genoemd kunnen worden.
En toch ook deze kleine of groote vaa in onze kerkelijke huishouding, schrikten misschien nog menigvold af, die anders reeds lang met ons aich zoo vereenigd hebben. Edoch ook afgedacht hiervan, om de waardigheid der kerken, om de eer van den Christus zelven, moet weldra een eind gemaakt met dat niet nakomen van het gemeen overleg. En wij dit euvel niet maar een enkele kas, maar schier al onze kerkelijke bronnen van inkomsten smet en stremt, dient onze e. k. generale synode de zaak der kerkelijke bijdragen voor gemeenschappelijkheid bijeen te brengen uitgaven, wel eens met grooten ernst in behandeling te nemen. Lang genoeg voorzeker zullen wij met het tegen-

woordig nog fungerende systeem reeds in moeilijkheid, om de groote, prealabele vraag eens te gaan overwegen: *moet de Synode niet van stiel zelf veranderen?*
Veranderen in dien zin, dat voortaan voor verschillende zaken niet meer als nu, alles aan 't initiatief van de wilkeur van vele onwillige menschen overgelaten, maar ook de lasten tot het daadwerkelijk verstaan van hun roeping gebracht worden.
In zake de verplichtingen onder 700 kerken voor Kootwijk is hoe lang nu reeds niet van verschillende zij geweten? En toch de kerk van Kootwijk blijft zuchten.
Met de kas van emeriti is dit evenzo, om nu van andere praebenden als scholen en Zending en andere gemeenschappelijkheid te behartigen belangen niet eens te reppen.
Broeders en zusters, laat ons toch waken, dat de kerken geen aansluiting worden bij de wereld. Staat het Gods zij dank nog altoos leelijk in wereldsche kringen zelf, wanneer iemand als onwillig moet nagewezen, hoeveel te meer heeft de kerk van Christus zich dan niet met heilige energie te werpen op de ongerepte bewaring van haar soliditeit ook in stoffelijke zaken.
'Veel beloven en weinig geven' is niet wat aan Christenen, allerminst wat aan Gods kerken past.
Wat nu op de Synodale bijeenvergadering der kerken besloten wordt, is het besluit van alle kerken.
En ook, wat men daar op zich nam, moet aangenomen.
Belofte maakt *schuld*.
En, wie zijn *schuld* niet afbetaalt, is die *eerlijk*.
Nieuwe proeve.
Eer nog een vorig maal ons blad van de pers ging, bracht het maandschrift van Ds. Bos ons een nieuwe proeve van de eigenaardige wijze waarop die redacteur rusteloos tegen ons polemiseert.
Er werd thans gehandeld over hetgeen we in ons blad over de recensie van Ds. Ten Hoer schreven, en wat zegt Ds. Bos daarvan?
Hij (Ds. Ten Hoer) begreep ook reeds van te voren, dat zijne belofte ook niet hierin zou bestaan, dat de Professor, wiens werk hij bestreed, hem behoorlijk te rede zou staan. Ervaring had hem geleerd. Immers, toen hij vroeger eene reeks van artikelen in 'de Vrije Kerk' schreef, en ze later afzonderlijk uitgaaf, waarin hij ook de zienswijze van Dr. K. bestreed, kreeg hij slechts de koude en beleedigende uitdrukking tot antwoord: Ds. Ten Hoer loopt wat te driffig van stal. Van wederlegging was ook toen geen sprake. En waarom zou hem dan ditmaal die eer aangeboden worden? Toen geen wederlegging, nauwelijks een woord van waardeering. En nu? Van 't zelfde laken een pakje. *De Herald* erkent wel, dat Ten Hoer zich vele inspanning getroost heeft, doch hij had die moeite kunnen sparen. Waarom? Wel, Prof. Dr. A. Kuyper is, zooals alle goed Gereformeerden, realist, en Ds. Ten Hoer is nominalist. Bewijs? Dat is niet nodig. Een Professor behoeft tegenover een Dominie niet te bewijzen. *De Herald* merkt op, dat Ds. Ten Hoer nominalist is; mitsdien om Gereformeerd denkt, en wat heeft men zich met zoo'n ketter in details, in onderdelen, in te laten. Wil hij wat beginnen, dan moet hij op wijsgeerige gronden bewijzen, dat de realisten tegenover de nominalisten ongelijk hadden. Maar dat moet hij niet doen in een reeks van artikelen! Daarvoor zijn geleerde boeken nodig. En als hij eerst eens zooveel geleerde werken over het nominalisme geschreven heeft, en dan uit dat beginsel een Encyclopaedie heeft uitgewerkt, dan, en eerst dan, kan een man als Dr. Kuyper hem te rede staan. Na natuurlijk niet. Dat zou beneden de waardigheid van een geleerde zijn. Weet gij dan niet, dat de wetenschap een afzonderlijk terrein is, voor de meesten onbegrijpelijk, en waarover ongewijzen niet kunnen noch mogen oordeelen?
Dat er zoo iets komen zou, verwachtte Ten Hoer reeds te voren, geleerd uit het verleden, en bekend als hij was met 'de ligging' van Dr. Kuyper.
Behoeft het nu nog betoog, dat deze geheele voorstelling ganschelijk bezijden de waarheid loopt?
Wat we schreven was in het minst geen verklarung van Dr. Kuyper, als schrijver der *Encyclopaedie*, dat hij, aan het beantwoorden van zijn recensenten, bij tweeden druk, toegekomen, niet ook zeer wel notitie zal nemen van Ds. Ten Hoer's tegenspraak; maar heel anders, een verklaring van de *redactie van ons blad*, dat ons blad er zich niet toe leende om op zulke wetenschappelijke kwesties in te gaan; en zulks te minder, daar Ds. Ten Hoer, door zijn *nominalistische* opvatting der dingen, zelfs de mogelijkheid van een populair geleding had afgesneden.
Wat overigens de opmerking aangaat, dat we wezen op 'de wijsgeerige gronden', ook hierbij sloop een kennelijk misverstand in.
Aan iedere redenering, niet alleen aan die van Dr. Kuyper, Dr. Ravinck e. a., maar evenzeer aan die van Ds. Ten Hoer en Ds. Bos liggen 'wijsgeerige gronden' ten grondslag.
Tot de wijsgeerige behoort onder meer de *logica* en de *weg der kennis*, en natuurlijk niemand kan in zulk een geding redeneren, of hij komt met deze beide wijsgeerige wetenschappen, ook al merkt hij het zelf niet, in aanraking.
Het verschil is maar, dat de één dit inziet, en daarom die wetenschappen bestudeert, terwijl de ander dit niet merkt, en nu eenvoudig praktisch, zonder de noodige kennis van zaken, te werk gaat.
Ook dan is er wel een wijsgeerig uitgangspunt, een wijsgeerige achtergrond, een wijsgeerige grondslag, alleen maar ze zijn niet met bewustheid gekozen, doch slechts op den tast en op het gevoel af, als we ons zoo mogen uitdrukken, in gebruik genomen.
Gemeenlijk nu plegen deze laatste betoogers dan aan hen, die *wel* deze wetenschappen onderzochten, en dus met bewustheid te werk gingen, na te roepen, dat ze in de filosofie verduiken.
Gelukkig weet 't Heeren volk ook in Nederland, juist wijl het Gereformeerd is,

dat 'de valsche filosofie' even verwerpelijk als 'de echte, Christelijke filosofie' prijstlijk is.
Er leeft nog een traditie onder ons, dat juist toen Luther de 'philosophie' overboord wierp, Calvin en zijn epigonen haar opgevischt en in veilige haven hebben gebracht.
Vandaar dat ook wij het ons steeds tot een eere rekenen, als men doet uitkomen, dat de ware, de goede, de echte, de bij het licht van Gods Woord uitgewerkte filosofie, ook in onze schrijvers tot haar recht komt.
KUYPER.
Voor Kootwijks Scholen.
Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Van A. S. Lays te Aardenburg f 1; van H. van der Poel te Vlissingen f 2.
Uit de Pers.
Uit een voordracht door Prof. Dr. J. H. Gunning bij de opening zijner lessen gehouden, is het ons behoeft het hier volgende stuk over te nemen:
Het oude gebod Gods, nooit strafeloos verwaarloosd, moet weder in ere komen, het gebod: 'in het zweet des aanschijns zult gij uw brood eten!'
Wij, hogere standen, moeten, door persoonlijke pogingen en door staatsbemoeijng aan de armen gelegenheid tot rust voor geestelijke en lichamelijke arbeid en hooger ontwikkeling trachten te geven. En voorts moeten wij onze geheele leefwijze vereenvoudigen, en op elke wettige wijze de bestaande kloof trachten te dempen, zooveel doenlijk is.
Wij moeten dit doen in het diep besef, dat God het allen kan doen, niet wij. En nu zij ik daarbij niet: evan onze zijde moeten wij nu óók iets waken, rijken en armen, elk in zijne mate, alles verzondigd hebben, ook in het maatschappelijke, en dat Gemede allen ook hier redding kan, diens hart is verblijvend en hij heeft geen moed meer tot de voortvlechten der traagheid, der moedeloosheid, die onder schijn van Gods genade te verheerlijken in den grond slechts eigen onwil verbergen.
Langs welken practischen weg moet dit alles dan geschieden? Op die vraag is veel te antwoorden, maar ik treed er hier niet in. Op de overtuiging dat het moet geschieden, komt het aan: die die gevoelen zullen zich aansluiten, met elander van Gods aangezicht bemaadigen, en Hij zal over bijzondere lichte geven. Slechts dit zij gezegd, dat als men den samenhang der bestaande toestanden in den drang der liefde van Christus aanstiet, de goedkoopste spot verstomt, waarmee pogingen als geheelonthouding van al wat bedwelmt, natuurlijke leef- en gezinswijze, eigen handen-arbeid en al wat op die lijn ligt, door genot- en gemakzucht die zich over zichzelf schuimt, of door de voormaandheid van matte boekmanen plegen bejegend te worden. Men besef dan, hoe dit alles niet is een liefhebberij, ascetische overdrift, of wel eigengerechtigheid die in werken in plaats van in Gods genade heit zoekt, maar eenvoudige eisch des geloofs voor hem, die verband ziet tusschen het onwettig leven niet God en den ontvreemdingt ernst onder toezien. Het nu slechts noodkrachten der liefde van hen, die de evolutie der menscheit met het oog des geloofs leniden zien.
Er wordt veel gedaan, veel liefde geestend in allerlei vorm. 'Huwelijke zending' is eene der heestelijke levensbewegingen van onzen tijd, die wij van heeler harte eeren en huldigen. Maar wij gelooven dat nog iets anders nodig is dat wij U, aanstaande Evangelisatoren, en met en door U ook anderen, broederlijk in overweging willen geven. Het is, gelijk wij U beschreven, door persoonlijke soberheid, door eigen verlieten — een klein weinig uit de vrije — van de verkeerde arbeidsverdeling tusschen lichaam en geest, en voorts door al wat kan bijlen op onzen weg te liggen, tegenmoet te komen aan wat er goed is in de democratische strooming van onzen tijd. Geen ascetisme; geen voorbijzien dat, naar 't apostels' woord, de 'lichamelijke oefening tot weinig nut is'; maar besef dat de machten, tegen welke wij te worstelen hebben, niet uitgaan dan door bidden en vasten; en dat wie 'alleeren Toekomst verwachten, moeten waken en nachteren zijn.
Wij willen niets weten van onvruchtbare zonderlingheden: niets van het welgemeend maar eigenwillig halfvangelie van Tolstoj of anderen. Wij willen slechts, naar Gods Woord en den eisch dezes tijds, menschen zijn in den volken, lichaam en ziel tot harmonische herstellenden, zin des woords. Wij willen, in reederijder zin dan Faust, 'het leven der geheele menscheit en wereld, haar wel en wee in eigen boezem mededeelen'. Gods Woord, de menscheit en de gang des tijds, deze drie in hoogermerkwaaardige samenstemming, roepen ons tot kloekere zelfverloochening: laat ons dan, alende op Jezus, afleggen allen last, en voortuit vrijwillig geven wat anders de noodzakelijkheid ons zal rooven.
Lant ons niet afwachten, dat de democratische strooming ons vername, maar met den moed, uit den drang der liefde van Christus geboren, haar tegemoet komen door lovendheid losheid van gemak, rust, aardische goederen en aangeerde gewoonten. Vlag, verkrachtig moeten we blijven tot in de grijsheid. Gereunde natuurlijkheid ook van lichamelijke leven is plicht der vroolijke aanstelling eener levens-taak, die hoe langer hoe moeilijker wordt, en lang dien weg bevoorijder aan de volmaakte lijde die de vrees buitendrijft. Die de Toekomst des Heeren verwachten, dien alles in beweging. De Heere komt — niet slechts hij zal komen maar hij komt — en wij gaan hem tegemoet.
Wie in deze evolutie der samenleving mede wil strijden, putte zijn kracht uit het hoogste overblijven van het geschiedte: de opdukking uit de golven des wereldvloeds — de Opstanding van Jezus Christus, kracht en waarborg van het overblijven van het geschiedte — dat wij tegenmoet zien, de opstanding des Lichaams, der Gemeente, bij de wederkomst des Heerds.
Jammer, dat deze interessante lezing zoo peperduur is. Veertig Cent voor een twintig blad zijden wij gefrakt, en in klein formaat.
Toch bevelen we de lezing er van voor wie niet onderscheiding lezen kan aan.
Het 'spel' met den naam van 'evolutie' bekoort ons niet, maar de diepe toon van het hart, die hier uitkomt, was melodie in ons oor.
KUYPER.
Officieele Berichten.
Met verkorting uit het *Kerkblad* van 11 Oct. 1895.
Vergadering der Classe Utrecht, op 7 Augustus 1895 te Utrecht.
Ds. Van Minnen, praeses der vorige vergadering, opent het samenzijn met het lezen van 2 Petri 5 en met gebed.
Naar aanleiding van een brief van de kerk te Vlieten en De Meern wordt besloten, dat, zoo deze kerk meer vacature-beantien begreep dan bepaald is, zij daarom het voorstel op de volgende vergadering heeft in te dienen.
Het verzoek van broeder . . . om op de volgende vergadering praepetrator te worden

ondersocht, wordt met algemeene stemmen toegestaan. Deputaten ad examina zullen dit onderzoek regelen en tijdig de examinatoren in de onderscheiden vakken aanwijzen.
De praeses doet de rondvraag naar art. 41 der K. O. en naar art. 25 der Classicale regeling. Bij deze gelegenheid worden de kerken te Zeist aangemaand alles in het werk te stellen, wat de zaak der ineenstemming kan bevorderen. Voorts wijst de Classe Ds. Hartwig en Ds. Wolf aan als deputaten, om met de kerkeraden te Montfoort en te Linschoten te overleggen, of deze kerken niet gezamenlijk een dienaar des Woords zouden kunnen beroepen. Aan eenige kerken wordt voorts nog raad gegeven.
Bij monde van Dr. Honig brengen de deputaten in zake de kerk te Zullen rapport uit. De toestand te Zeist wordt beter, maar zonder hulp van de Classe kan deze kerk toch voorreest nog niet. De Classe verneemt dit rapport met blijdschap en continueert de bps. deputaten.
Dr. Honig brengt verslag uit van de jongste particuliere Synode, waarvoor de praeses hem dank betuigt.
Het eerste voorstel van de kerk te Utrecht (zie vorig verslag) wordt verworpen; het tweede ('de Classe bepaalt, dat geen Classicale samenkomst uit teengaan, alvorens de korte notulen zijn gelezen en goedgekeurd') en het derde ('de Classe dringe er ten ernstigste op aan, dat *alle* kerk voldoe aan het verzoek der kerk te Opheusden; dezer dagen aan elken kerkeraad toegeronden') worden met algemeene stemmen aangenomen.
Het verzoek van de kerk te Zullen, om f 170 uit de kas voor hulpbehoevende kerken, gestuurd door de deputaten der Classe, wordt ingevillid. Hiertoe droeg vooral bij de omstandigheid, dat aan het kerkgebouw te Zeist noodzakelijk dit jaar eenie reparatie moest plaats hebben, welke f 100 kosten zal.
Classis Amersfoort, gehouden 1 Oct. 1895 te Baarn.
Ds. van Apeldoorn, naar toerbeurt praeses, opent de vergadering met het laten zingen van den Morgenzang, vs. 4, het lezen van Philip. 2 vs. 1-11 en gebed.
Ds. Vissink van Westbroek, voor het eerst aanwezig, wordt een welkomwoord toegeproken.
Bij de rondvraag naar art. 41 D. K. worden enkele vragen van de kerken te Bunschoten A en B, te Amersfoort A en te Renswoude, alsmede van br. H. Nieuwhoe te Bunschoten, besproken en beantwoord.
Op een vraag van Westbroek 'of het wenschelijk is, dat bij eenige kerkelijke verkiezing ondergeteekende stembriefjes worden ingezonden door hen, die niet wetig verhindert zijn de vergadering bij te wonen' wordt geantwoord, dat de Classis dit niet wenschelijk keurt.
De volgende Classis-vergadering zal D. V. gehouden worden, onder praesidium van Ds. Doorman, den 2den Dinsdag van Januari '96, beginnende des morgens te 9 uur.
Classis Alkmaar, gehouden 26 Sept. 1895 in de Noorderkerk te Broek op Langendijk.
De vergadering wordt door Ds. van Goor, naar toerbeurt praeses, geopend met het laten zingen van Psalm 25: 2, gebed en het lezen van 2 Petri 2: 1-10.
Krabbendam vraagt, of er moet gecollecteerd worden voor Hulpbehoevende kerken als van Nieuwendam en andere, die zich per circulaire tot alle kerken in 't land wenden om steun.
De Classis is van oordeel, dat dit aan elke plaatselijke kerk moet worden overgelaten.
Voorts spreekt de Classis de wenschelijkheid uit, dat geen aanvragen van Hulpbehoevende kerken meer gedaan worden door 't geheele land, ook niet op naam van eenige Classis of Provincie. Zoo noodig geve een Classis toestemming tot 'houden eener buitengewone collecte binnen haar ressort en eene Prov. Synode binnen het hare.
Bij de rondvraag naar Art. 41 D. K. O. worden enkele vragen gedaan en beantwoord en wordt aangedrongen op ineenstemming, waar deze nog niet plaats vond.
Buitenland.
Engeland. Naar aanleiding van 's-pausen brief aan het Engelsche volk.
Enigen tijd geleden deelden wij mede, dat de paus eenen brief tot de Engelsche natie heeft gericht, om haar uit te noodigen zich onder de schaduw der Roomsche kerk te begeben. Het is aan geen twijfel onderhevig, of de brief van den paus is een vrucht van de Puseyistische beweging in Engeland. 'De paus heeft den indruk gekregen, zoo schrijft men in een Engelsch blad, dat er in den boezem der Engelsche kerk een partij is, die onder bepaalde omstandigheden bereid is, zich aan de jurisdictie van den paus te onderwerpen.'
Hoe het daartoe kwam, daaromrent heeft Lord Halifax, president van de Rivaalstische 'English Church Union' ons ingelicht. Toen deze Lord een winter in Madeira doorbracht, ging hij vriendschappelijk om met een Fransch priester, den abde Portal. Halifax weende, dat Portal omtrent de positie en de leer der Engelsche staatskerk niet goed was ingelicht. Hij deed echter alles wat mogelijk was, om den abde te overtuigen, dat zijne kerk geen protestantische maar eene Katholieke, wij zouden zeggen 'Roomsche', kerk is. In de besprekingen kwam men zoover, dat men over eene mogelijke vereeniging tusschen Rome en Canterbury handelen kon. Een gemeenschappelijke grondslag ontdekte men weldra, door het beiderzijds vasthouden aan de bisschoppelijke kerkorde en de apostolische successie. Men besloot te trachten, den pauselijke stoel te bewegen, tot de erkenning van de Engelsche ordinatie.
Naar Frankrijk teruggekeerd, schreef de abt eene verhandeling over het vraagstuk. Hij kwam tot het resultaat, dat op historische gronden de apostolische successie in de kerk van Engeland niet kan in twijfel getrokken worden; ook moest de inhoud en de vorm van het ordinatie-formulier als voldoende erkend worden; alleen was het theologisch niet uitgenmaakt, of een tak der 'ecclesia catholica' volmacht heeft, aan een sacrament veranderingen te maken, en of niet wegens de feitelijk gemaakte veranderingen de Engelsche ordinatie ten slotte moest verworpen worden.
Dit geschrift baarde in de kringen van de Fransche geestelijkheid zeker opzien.
Een ander priester, de abt Duchesne, verklaarde, dat, wanneer de door Portal genoemde feiten juist waren, de Engelsche ordinatie als wetig moesten erkend worden, daar de theologische bedenkingen ongegrond waren.
Zoo stonden de dingen, toen in Juni '94 de abt Portal gelegenheid had, om zich langen tijd

in Engeland op te houden. Zijn gaster, Lord Halifax, nam hem mede naar de goddienst-oefeningen van de St. Pauluskerk te Londen, liet hem ontschuldigen kathedraal en andere kerken sien en reisde met hem naar Oxford en Cambridge. In Oxford bracht Portal drie dagen door in de door Paus gestichte orde van de "Cowley Fathers"; ook werd hij in de gelegenheid gesteld, om kennis te maken met enkele vrouwelijke kloosterorden, die tot de Anglicaansche kerk behooren. Halifax deelde aan zijn gast mede, dat er in andere kerken nog iets anders te zien is, dat er ook een laagkerkelijke richting is, doch de abt keerde naar Frankrijk terug, in het bewustzijn, een bijna vergeten zusterkerk opnieuw ontdekt te hebben.

Op een wenk van Rampolla begaf hij zich weldra naar Rome, werd door den paus ontvangen en door dezen aanstands ingenoedigd, zich over pogingen tot vereeniging met de Anglicaansche kerk uit te spreken. Ja, de pater sloeg den paus voor, om directe onderhandelingen met de autoriteiten van Engeland's staatskerk aan te knopen en deze wees dit niet van de hand.

Tot duiser ging alles voortreffelijk. Maar nu kreeg de Roomsche aartsbischop van Westminster, kardinaal Vaughan, lucht van de zaak en bracht in vereeniging met zijne medestanders van de "Italiaansche misse in Engeland", ernstige bedenkingen in. Men betoogde, dat het optreden van den Francken abt, die door de Ritualisten gedoopt was, de Roomsche propaganda in Engeland in den weg stond, daar juist de twijfel aan de geldigheid van de eigene ordinatie en daarom twijfel aan de echtheid der sacramenten, nu en dan leden van de Engelse kerk bewogen had, om tot de Roomsche kerk over te gaan. De paus moest onduidelijk de Engelse successie verworpen, gelijk ook in de praktijk reeds geschied was, daar Engelse geestelijken, die tot de Roomsche kerk overgingen, steeds opnieuw geoordeeld werden.

Deze betoogen hadden tot gevolg, dat twee Engelse Jesuiten bevoien werd, om de noodige materialen te verzamelen voor een pauselijke beslissing. Het scheen, alsof de pogingen tot vereeniging tusschen den paus van Rome en den aartsbischop Canterbury tot gevolg moesten hebben, dat de kloof steeds wijder ging gapen. Dit wilden de Fransche vrienden voorkomen. De abt Duchesne zond een memorie naar het Vaticaan, waarin hij zijn meening in zake de successie handhaafde; en de hoogleraar in het canonieke recht te Parijs, Mgr. Gauthier, liet zich in gelijken zin hooren. Door beide betoogen zag de paus er van af, om de Engelse ordening formeel te verwerpen. Maar de Roomschen in Engeland gaven hun voorname nog niet op. Men wierp de vraag op, of het voor een zekere meening te houden is, dat de kerk van Engeland de onderbroken successie bezit. Wanneer deze vraag ontkennend ware beantwoord, zouden de Engelse Roomschen toch ten slotte hun zin gehad hebben en de Heilige Stoel wel geneigd, om het begeerde antwoord te geven. Maar in dit kritiek oogenblik haastte zich Lord Halifax met enige Ritualistische vrienden naar Rome, en verzocht en ontving herhaaldelijk audientie bij den paus, en het gelukte hem den dreigenden slag af te wenden, door het voor te stellen, alsof, wanneer men op den ingeslagen weg voortging, in de naaste toekomst de zaak der Christelijke eenigheid vernietigd werd. De paus luisterde naar hem, de abt Duchesne ontving een vriendelijken brief van Rampolla en een medaille.

De brief van den paus aan de Engelse natie is een poging om de Roomschen in Engeland tevreden te stellen, zonder de Ritualisten af te stoeten. In dien brief wordt de "kerk van Engeland" eenvoudig genegeerd, dat het woord gericht wordt, zoowel tot de dissidenten, als tot de hoogkerkelijken, terwijl het schryven bovendien een zinnende bevat, welke zegt, dat Engeland helaas in de 16e eeuw van het heilige geloof beroofd geworden is, in hetwelk het gedurende vele geslachten vrede en vrijheid gevonden had. Toch heeft Lord Halifax het bestaan, om zijne geestverwanten aan te raden alle polemiek tegen Rome te vernemen en den brief van den paus dankbaar aan te nemen!

De aartsbischop van Canterbury schijnt echter nog niet geneigd, om met Lord Halifax mede te gaan. Hij waarschuwt in zijn antwoord op den brief van den paus er nadrukkelijk tegen, geen eenheid ten koste der waarheid te zoeken. Hij maakt er opmerkzaam op, dat Rome onder een "wederovereenkomst der kerken" nooit iets anders verstaan kan als onderwerping; en terwijl hij het als een Christenlijk erkent, om de eenigheid des geloofs te bidden, zoo noemt hij het toch als de eerste plicht van alle leden der Engelse kerk, het geloof en de praktijk der Reformatie in hunne reinheid te bewaren.

Dit antwoord van den primas van de Engelse staatskerk valt ons mede, al hadden wij het krachtiger en beslissender gewenscht. Vooral wanneer men weet, dat de bekleeder der hoogste waardigheid in de Engelse staatskerk behoort tot de Ritualistische partij, moet men er zich over verwonderen, dat hij zich tegenover den Roomschen paus zoo scherp stelt.

Wij wenschen en bidden, dat de oogen van het Engelse volk er voor zullen opengaan, dat leidende als Lord Halifax het Engelse volk en de Engelse kerk leiden op den weg der contra-reformatie.

WINCKEL.

Door Kinderen.

DE WAGENMAKER.

VIII.

DE NADERENDE STORM.

Een paar uren ten noordwesten van Konstanz vond men in die dagen, te midden van een zeer woedende streek, die slechts weinig bebouwd was, een hoogte, waarop vroeger een klooster gestaan had, dat echter reeds lang verlaten en nu tot een bouwval geworden was. De hoogte droeg den naam van den Groenen heuvel. Ongeveer een kwartier verder had men den grooten weg uit het noorden naar Konstanz of liever naar Petershausen. Gif moet namelijk weten, dat Konstanz gelagen is op den linkeroever van den Rijn, aan de Zwitsersche zijde. Aan den rechteroever ligt Duitschland, waar zich de Spaansche troepen onder Vives bevonden. Petershausen nu, de voorstad van Konstanz, lag ook op dien rechteroever, en was door den Rijn van de eigenlijke stad gescheiden. Tusschen de stad en de voorstad lag een brug, die van Konstanz kwam moest de brug over, wilde hij in de stad komen. Zijn weg liep dus door Petershausen.

Laat in den avond vóór den dag dat den slag bepaald, kon men van verschillende zijden krijgslieden den Groenen heuvel zien naderen.

Zij behoorden tot het keizerlijke leger; de meeste waren te voet, doch ook vele te paard en allen zwaar gewapend. Zij marcheerden echter niet in aangevochten compagnieën, maar in kleine afdeelingen. Blijkbaar was hun doel zoo min mogelijk de aandacht te trekken. Sommige trokken langs den grooten weg, andere langs zijwegen op hun doel aan.

Was reeds zeer laat in den avond toen een viertal ruiters langs den hoofdweg den Groenen Heuvel naderde. Ook zij behoorden tot het leger. Aan de hoogte gekomen, stegen zij van hun paarden af, die door een paar soldaten werden weggeleid, beklommen den heuvel, en begaven zich naar een gedeelte van den bouwval, dat nog een schuilplaats bood tegen weer en wind. Om zulke een beschutting was het echter den ruiters blijkbaar niet te doen, want het weer was droog en zacht, al was ook de lucht bewolkt. Wat hun komst hier betuigde, zal ons bijkomen.

Een van het viertal, die hier al meer seelende geweest te zijn, ging den anderen voor en leidde hen voorzichtig in de duisternis door een wijde gang, tot zij aan een kamer of liever kelder kwamen. Nu sloeg de gids voor, ontstak een fakkel, dien hij met zich droeg, en schoof tegelijkertijd een gordijn, dat hier kon te voren scheen te zijn opgehangen, voor de opening waardoor men gekomen was.

Het rosse schijnt van het fakkellicht verhelderd maar weinig de duisternis, die er in het kille vertrek heerste. "Was blijkbaar een der gewelven, die gedeelt hadden tot bergplaats voor het klooster. Licht genoeg was er evenwel om de aangesichten der aanwezigen te onderscheiden. Een hunner was niemand anders dan generaal Vives; de man met de toorts was de ons welbekende Duitse officier, die als verspieder had gediend. De beide anderen waren bevelhebbers van het Spaansche leger. Allen zelt en zich neder op den steenen kant die langs het gewelf liep, en waarop men een plaats kon vinden, al was het geen gemakkelijke.

"Ik kan u thans ons plan mededeelen," zoo sprak Vives, dat voor een deel u nog niet bekend is. Ik heb de troepen hier aan den Groenen heuvel bijeen laten komen, waar zij weinig de aandacht trekken. Ook heb ik hen zoo laat mogelijk hier beschieden. Want we rukken nog dezen nacht op en overvallen de stad naar mijn berekening in den voormiddag."

"Zoo spoedig reeds", antwoordde een der bevelhebbers, "en is onze macht voldoende?"

"Ik heb alle voorzorgen genomen," sprak de generaal. "Ik overval hen als zij 't minst op rekenen, en rustig in de kerken zitten. Daarbij weet jij, dat onze troepenmacht sterk is, in elk geval veel sterker dan de weerbare manschap die ons kan tegenstaan. Ook heb ik onze beste mannen uitgekozen. De kaarten zijn reeds vroeger aan u gezonden en ook de noodige aanwijzingen."

De bevelhebbers bevestigden dit, en nu volgde een lang gesprek, waarin de generaal de nog noodige inlichtingen gaf, hoe men had te handelen om den aanval te doen gelukken. De officier gaf telkens opheldering, en ten slotte werd aan de beide oversten opgedragen, om aan hun officieren zooveel mede te deelen als deze moesten weten. Verder werd besloten ook aan de manschappen, die nog weinig zekers wisten, duidelijk te maken wat men doen ging, doch dit zou zoo laat mogelijk geschieden. Trouwens 'teen en ander was toch al uitgelekt, al wist geen der soldaten 't rechte.

"Ik heb zooveel mogelijk gezorgd," sprak Vives ten slotte, dat niemand, al kreeg hij enig vermoeden, de lieden te Konstanz kan waarschuwen. Overal staan ruiters; zij hebben last teiler tegen te houden, die te ver mocht willen gaan."

Zoo was het. Men bevond zich hier in een steek die aan twee zijden door water was omgeven en niet zoo breed was, of een goed aantal ruiters — en Vives had een groote macht bijeen — konden den doorgang aan reizigers wel beletten. Daarbij was er slechts een groote weg; de enkele bijpaden werden zeer weinig gebruikt en op alles werd het oog gehouden.

De bevelhebbers vertrokken, om den hun opgedragen last te volvoeren.

Ook de derde der aanwezigen ging heen, doch keerde weldra terug met iemand, dien we mede reeds vroeger ontmoet hebben, den dokter. Thans echter droeg hij de krijgsman's kleeding. Hij bleef eerbiedig staan en de generaal sprak:

"Wij hebben, geloof ik, nu niets meer met elkaar te verrekken en ongetwijfeld zijt ge ook tevreden, anders had ik u zeker niet hier gezien. Luister nu wat ik u zeg: Gij zijt beter dan iemand onzer in de stad bekend. Wilt ge ons nu, als we er eenmaal binnen zijn, tot gids verstreken, dan ontvangt ge, als alles is afgelopen, twee honderd dukaten. Gij behoef niet te stijgen, al draagt ge ook voor een dag of wat een kleed, die u minder in 't oog doet loopen onder het krijgsvolk. Zijt ge echter bevreesd, dan kunt ge nog terugkeeren. Maar beslist spoedig. Er is gevaar bij, maar ook een goed loon te verdienen."

De dokter scheen een oogenblik op twee gedachten te hinken. Toen echter behaalde de geldgezigheid de overhand en hij antwoordde:

"Ik ben tot uw dienst, generaal. Gij kunt op mij rekenen."

"En gij evenzo op het woord van een edelman," sprak Vives trotsch, "en nu op marsch!"

CORRESPONDENTIE.

D. M. H. te W. — Het blijkt dat het niet gaat op de vraag die u zendt een antwoord te geven. Al nemen we 't ook heel ruim, toch zouden de lezers voor wie deze rubriek allerleest is bestemd, aan zulk een vraagstuk, dat zeer blyne onderscheiding rischt, misschien welig hebben. Gelukkig dat elk predikant u zeker de oplossing zal kunnen geven. In daartoe geen gelegenheid, dan willen wij 't wel doen in een afzonderlijk schrijven.

HOOGENBIJK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Aan den Hooggeleerden Heer Prof. Dr. A. KUYPER.

In No. 928 van de *Heraut* wordt door U gezegd, dat, volgens Darby, *voort in Rom. XI: 23 het graf liet van Christus' kerk*.

In zijn "On the apostasy. What is succession a succession of?" en "The apostasy of the successive dispensations." (Coll. Writ. Vol. I) zegt D. over Rom. XI: 23: "De kerk, als beëindiging genomen, is onderworpen aan dezelfde verantwoordelijkheid als Israël vanoudt, en zoo, als zij *faalt, afgevoerd worden*.... Het staat met aan mij, te bepalen, hoelang God geduld kan oefenen, of hoe Hij op het gebed van Zijn

volk den tijd der genade kan verlengen; gewis, gelijk is Zijne wijsheid ook hierin volmaakt." blz. 139.

Op blz. 183: "Al deze plaatsen (alt Rom. XI: 2 Thess. 2 Tim. 2 Petr. 3 Joh. II) te zamen bewijzen, dat de afloop der (tegenwoordige) beëindiging zou zijn 'salval', 'zware tijden', 'afwijking van het geloof'; en dat 'de verborgenheid der ongerechtigheid,' de beëindiging van het kwaad, die dit te voorschijn riepen, *reeds aan het werk waren*."

Op blz. 195, na te hebben aangehaald, dat Paulus aan 't eind zijner loopbaan verklaart, dat 'salen het hunne zoeken, niet hegeven van Jesus Christus is,' zegt D.: "siedaar waar de apostolische arbeid op was uitgelopen; en de geschiedenis van het Boek der Openbaring, de getuigenissen van Petrus en Judas, zoowel als de waarschuwingen van Johannes en Paulus, bewijzen, dat dit de afloop van het Christendom zou zijn, in overeenstemming met de plechtige uitspraak van den apostel: 'zie dan de goedertierenheid en de gestrenghed Gods: gestrenghed over hen, die gevallen zijn (de Joden), maar goedertierenheid over u (de Christelike volken) indien gij in de goedertierenheid blijft; anders *zult ook gij afgevoerd worden*...."

Indien nu *zoo* zijne en *zult worden* iets anders beteekent dan *is*, zoo leert D. niet, dat in Rom. XI: 23 het graf liet van Christus' kerk.

Het doel, dat D. zich voorstelde met zijn beschouwing, zegt hijzelf (blz. 185) niet te zijn om aan te toonen den *graaf van rijpheid*, waarmee de afval in 't algemeen of plaatselijk gekomen is, maar het *feit van zijn bestaan* van den aanvang af.... (Lees 2 Thess. 2: 7 en 1 Joh. 2: 18).

Uw eerste uitspraak berust dus op een misverstand van hetgeen D. schreef.

Dat D. de kerken (der Roomen en Protestanten) beschouwt als 'het echte Babylon,' *en alsof men den vloot der Heeren bedenkt*, is door geen enkele plaats uit zijn geschriften te bewijzen. Het 'echte' Babylon is er volgens D. nog niet; het zal zich ontwikkelen, en dan meer bijzonder voorstellen de westersche beschaving, beschouwd van haar bedorven godsdienstigen kant." (Zie "Budes sur la Parole," Apoc. XVI, pag. 173). "Ambten zijn er niet," volgens ons, zooals gij zegt.

Ik antwoord hierop, dat herders, leeraars, evangelisten, die de Heere gegeven heeft, (Efez 4: 11) door ons dankbaar erkend worden. Wij noemen dit, naar de Schrift, *echter gaven*. Ambten noemen wij die functies, waartoe iemand door menschen gesteld is. De zondigen zijn er slechts twee: ouderlingen, door de apostelen of hun gedelegeerde, en diakenen, door de discipelen zelfden gekozen. (Zie Hand. 14: 23; Titus 1: 5; Hand. 6: 3).

"De redding der enkele zielen," zegt gij verder, "gaat louter individualistisch toe, door een geestelijke werking, die het werk des Heiligen Geestes isoleert."

Hoe nu het werk des Geestes geïsoleerd kan worden door een geestelijke werking, waardoor zielen behouden worden, en die dus niet van den Boze los uitaan, begrip ik inderdaad niet.

"Ook zijn de sacramenten niets dan zinbeeldige gedachtensoorten."

Waar de doop een gedachtensoort van is, begrip ik wederom niet. Dat het Avondmaal een *gedachtensoort* is, heeft de Heere zelf gezegd.

Hoe voort uit 'het weinige,' door u gezegd, 'agenoegzaam blijkt,' dat de door u bedoelde broeders *al uwe ambten* verwerpen, en zich op zichzelf groepeeren als *de echte kinderen Gods*, blijkt mij, in plaats van genoegzaam, *valtrekt niet*. Gij en duizenden dus onrecht, *o, is geen kinderen Gods*!

Om bij het slot ons te bepalen, dacht ik waarlijk niet, dat ik voor u nog moest herhalen, wat ik 24 jaar geleden schreef: "Alle kinderen Gods, die een anderen weg bewandelen, hebben zij (de door u bedoelde broeders) niet *terug tot hun oorspronkelijk geloof*, en wenschen hun de verzekering te geven, dat het hun niet te doen is, om 'nieuwe leerlingen' te verkondigen of toe te passen, maar veel eer om, bij erkenning van hun persoonlijke zwakheid en gebrek, te 'volharderen in de leer der apostelen en in de gemeenschap; in de breking des broods en in de gebeden'." (Blz. 16 van *Het leven van Johannes Meyer*, Rotterdam, W. Wenk 1871).

H. J. LEUKES.

[Gaarne verleenende we aan dit schrijven van onzen broeder Lemkes plaats, al moet hij niet van ons vergen, dat we op dit oogenblik op dat geschied ingaan. Zoodra er tijd voor openkomt, doen we het volgaarne. Nu kan het niet. Laat ons vooralsnog alleen zeggen, dat we niet voor niet in Pan zijn geweest. De heer Lemkes zal ons dan wel begrijpen. Hij toch weet zeker wel dat Darby juist daar langen tijd werkte.

Rm.]

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Rozenburg, S. Tromp, cand. — Kanenik (el. Bruckelen), J. Dajema te Staphorst.

BEROEPEN: Buitendijk, C. A. A. W. K. Reinkema te Rijnsburg. — Kamperland (gen. Wiskerke), O. J. Geertling te Brouwerhaven (el. Zierikzee). — Zierikzee, W. Bruckelaar te Halfweg. — Boekloop, J. Kok te Nijmegen. — Charlois (Rotterdam), F. W. Stuijver te Haag (Fr.)

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Haastem, A. Th. Jonker te Kralingen. — Wilsom, K. E. van Gristhousen H. te Kerkel en Spaland. — Munster, J. Kok te Oudeveen. — Enkhuisen, R. H. Colenbrander te Driele. — Luem op Zand, P. Bokma te Brunnisse. — Solvrij, J. W. Hoovers, cand. te 's-Gravenhage. — Gieszen en Rijswijk, J. C. S. Lecher te Birtap. — Burgward, S. A. C. Rijnberg te Buurnstede. — Terwispe, J. A. Rijnns, cand. — Hoogersmilde, G. Voogers te Schommold (Dr.). — Elburg, F. J. Los te Beudum en Kerkwijk. — Haamstede (el. Zierikzee), J. C. Voorduin, cand. te Nijmegen.

AANGESCHRIJVEN: Linder, D. Nissen, emer. pred. te Leerdam. — Oud-Albiss, P. Kijman Jr. te Bunnik. — Garja, D. J. Afs te Emmst. — Pamerend, W. Haverkamp te Bergen op Zoom. — Oud-Berland, J. K. Klomp te Lunteren.

BEROEPEN: Cas (el. Goo), P. J. Wouters te Rozenburg (Z-H). — Zelhem, J. C. Klomp te Lunteren. — Mijnsheerland, K. Verhagen te Zuilen. — Schellinkhout, J. H. Horvers, cand. te 's-Gravenhage. — Leetwien, C. A. P. Convent te Hall (el. Zierikzee). — Breda, P. Kijman Jr. te Bunnik. — Ganseren, A. H. Bieder te Ridderkerk. — St. Michielsgestel, C. A. Klinkenberg te Beusichem. — Merv-Binnen, C. A. J. Schoonover te Roelkerk. — Woudbruggen, P. H. Visser te Wapenveld.

Geboorteden op DE HERAUT wordt beleefd verzocht, de abonnementsgelden over het kwartaal, geïndigd 30 Sept. j.l. ten bedrage van f 1.20, per postwissel over te maken aan de Administratie.

Op ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

J. A. WORMSER,

Directeur-uitgever.

Amsterdam, Oct. 1895.

Advertentien.

Na een langdurig lijden is hedenmocht nog onverwacht, in de hoop des eeuwigen levens, overleden, onze geliefde Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer **SIJRK TJALLINGS DE JONG**, in den ouderdom van ruim 76 jaren. **TJ. S. DE JONG**, **G. KOK-DE JONG**, **J. KOK**, **J. W. v. D. KOUWE**, **R. v. D. KOUWE**, Kampen, 6 Oct. 1895.

Getroffen door de vele blijken van belangstelling, ondervonden met hun Zilveren feest, en niet het minst van H.H. Directeuren van het Geref. Gymnasium te Amsterdam, betuigen ondergeteekenden hunnen vriendelijken dank.

F. W. G. TSEBELD en Echtenooten.

Amsterdam, Oct. 1895.

P. VAN EIJK.

Firma JOHANNES KRAMER & Co., DAN 15-17, AMSTERDAM.

Kopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIE en SELEENINGEN. Nemen gelden a DEPOSITO 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Betragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

ENCYCLOPÆDIE

DER

Heilige Godgeleerdheid,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Drie Deelen, ingenaaid f 16.75; in drie halfdeelen banden f 21.25. (Losse banden per stuk f 1.—).

Amsterdam.

DE UITGEVER, J. A. WORMSER

Werken van ANDREW MURRAY.

De Geest van Christus. 31 overdenkingen. f 1.50. Gebonden. . . f 1.80

Gelijk Jezus. Overdenkingen over het beeld van den Zoon Gods en onze gelijkvormigheid aan Hem. f 1.40. Gebonden. . . f 1.75.

Jezus, de geneesheer der zieken. Overdenkingen over de geloofs-genering. f 0.90. Gebonden. . . f 1.25

Amsterdam.

HÖVEKER & ZOON.

Vrije Universiteit.

De 20ste October nadert weder met rassche schreden. Die dag is, zooals al onze vrienden weten, de jaardag der opening onzer Hoogeschool; en dit keer de vijftiende. Daar echter deze datum dit jaar op den Zondag valt, zal de overdracht van het Rectoraat niet op den spien, maar op Maandag den 21sten plaats hebben, en wel, als gewoonlijk, in de Schotsche Zendingkerk (Amstel) alhier. Bij die gelegenheid zal de tegenwoordige Rector, Prof. Fabius, een oratie houden, na afloop waarvan Prof. Wolter het rectoraat over den nieuwen cursus zal aannemen.

In plaats van aan den vóóravond van den jaardag, zal dit jaar op Vrijdag den 18den de ure des gebeds worden gehouden in de Keizersgrachtkerk, waarbij als voorgangers Ds. Gispens van hier en Da. Van Dijken van Marken hopen op te treden.

Met verbaas las ik in de *Heraut* van 6 dezer, dat Da. Ros er onzen Hoogleraar Dr. Kuyper een verwijt van scheen te maken, dat deze de dictaten over dogmatiek, welke hij op zijn colleges geeft, door studenten liet opschrijven en dan drukken, om zich op die wijs de moeite te kunnen besparen een eigen dogmatiek te schrijven. Dit verwijt mist werkelijk zelfs den allergeringsten grond. — Allereerst vernam ik nog nimmer de beschuldiging tegen professor Kuyper inbrengen, alsof deze tegen *werk* zou opzien, en iedereen zal mij toevallen, ook Da. Ros, dat de *werkkrachten*, waarmede de Heere dezen Hoogleraar heeft beëindigd toe te rusten, en de *hul* om te werken, welke hem omgebroken mag bezien, gansch exceptie-onnel moeten genoemd worden. Het reuzenwerk, dat onlangs tot voltooiing kwam, de *Encyclopedie der Heilige Godgeleerdheid*, strekte wederom daarvan ten bewijze. — Maar bovenal wordt Prof. Kuyper groot onrecht aangedaan, wanneer men hem *één overzigt* zou willen maken van de vriendelijke vergunning, die hij heeft willen geven, dat zijn collegediecten mogen worden gedrukt. Hij is daartoe ook schoorvoetend overgegaan op naderbij verzoek van Directeuren, die getuigen waren van den reuzenarbeid der nieuw aankomende studenten, die telkens van andere studenten de dictaten moesten afschrijven over de onderwerpen, welke op vroegere colleges waren verhandeld. In de eerste jaren ging dat nog eenigermate; maar dat werd allengs zoo onmogelijk, dat al de tijd, ja meer nog zou zijn voorbijgegaan aan overzichten, afgezien nog van de omstandigheid, dat niet alle dictaten, die ter copieering werden aangeboden, even nauwkeurig waren te noemen. Dit heeft Directeuren bewogen bij Prof. Kuyper aan te dringen, steeds een of twee der studenten aan te wijzen, welke hij daartoe het geschikt achtte, wier dicta-

Vrije Universiteit.

Zoo de Heere wil, zal de Jaarlijksehe **BIDSTOND** ditmaal gehouden worden op **Vrijdag 18 October e.k.**, des avonds te **half acht uur**, in de Keizersgrachtkerk.

Als voorgangers zullen optreden de WelEerw. Heeren **W. H. GISPEN** en **A. T. VAN DIJKEN**, Predikanten te Amsterdam en Marken.

Namens het Locaal Comité Amsterdam:

H. FOUWELS, Voorzitter.
G. H. A. GROSHUDE, Secretaris.

Voor Heeren Directeuren, Curatoren en Professoren met hunne Dames en voor Heeren Studenten, zal de onderstaande gaander tegenover den predikstoel gereesvoerd blijven.

L. G. WEISZ & Co., Commissionairs in Effecten, Prinsengracht bij de Prinsenstraat, No. 157, AMSTERDAM.

Gevestigd te 's-Gravenhage, ZWARTE WEG 77, **T. VAN DEN HOORN, ARTS.**

SPREEKUR elken werkdag 1-2 uur.

ORGEL.

Te Koop voor lagen prijs, een mooi **Amerik.** Orgel met 10 Reg., pracht hoogespiegelmast, met nog 5 j. gar. Fr. br., onderlett. A. bij den Boekh. **E. P. BORGH**, Erasmusstraat No. 67, Rotterdam.

Dit blad Bijdragen tot de kennis van den U. Insending kunnen vo

Van

We kom tig zeide w uitspraak w betekeniss, kan gevestig dit: "Wie bloed zal de want God i gemaakt". leeraar, die universiteit hoogegeleerd hui, in he (No. van 21 Heilige Sch de Doodstra een wijze, eenen male leeraars bet

Genesis bloedwraal alle bekem niets anders bloed ver ontvangen ligen stand ding. De vers 5 zeg aldaar: "Mij komt in geenen alle tijden. ting tot v men die onderschei telijken, n staat toch; bloed zal den." De u uit het O Noach ger liogen in voor het 1 Daarmore of gij in wetgeving bindende Christen e oude bede bekend, e delijk he gezegd, m o. a. liet

Het twee kort weerle geving die opgelegd, i ten dage 2 door de A ander orgas die bewerm leeraar niet is van Ge gehouden, e in deze w schen de 2 politieke we ste aangaa maakt tuss aan zulk een liggien, en e met toepas uitgewerk. beginselen b als van Go bonden. R

RIC

Koning F ben, langsa geestelijken elkeen, die tegen laatst gemakkelij der bisscho teiten van artikelen ge toetst worde slag kunne de wereldlij Hiertoe we na de gev dood wij n bracht en l wie dese z worden. D aangenom

ELECTRISCHE DRUKKERIJ. Voorheen J. J. ARND en ZONEN.